

Koulukonfliktit – kurinpitoa, opetuksellista tukea vai oppilashuoltoa?

Esko Lukkarinen
Brahea 25.4.2019

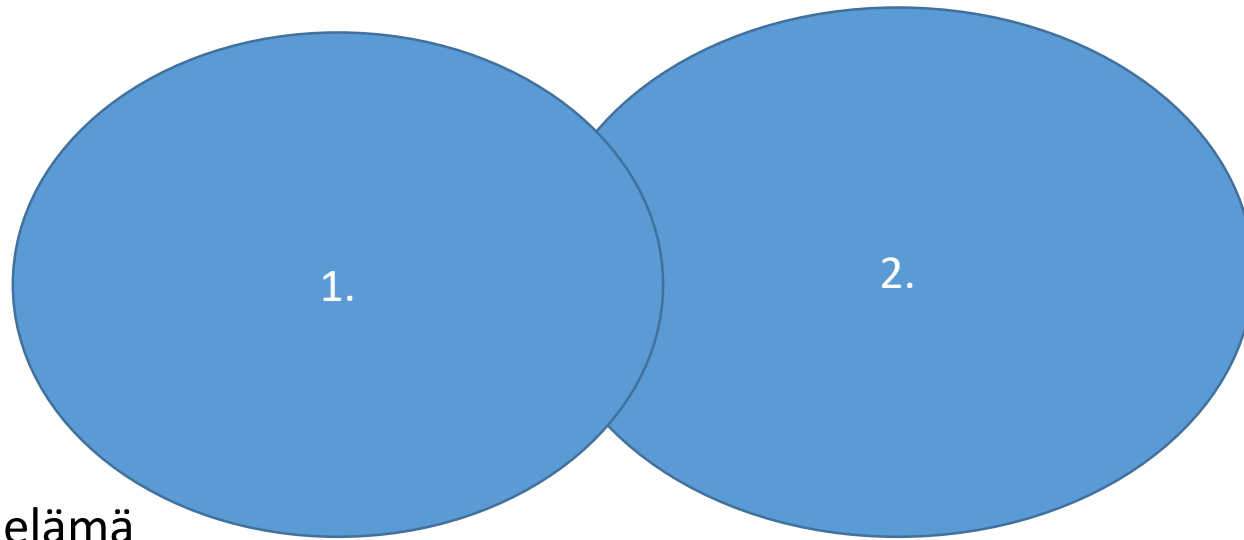
Pieni kertomus elävästä elämästä. Oppilaan luvaton poissaolo?

- Erityiskoulussa koulua käyvän oppilaan äiti soittaa aluehallintoviraston lakimiehelle ja kysyy, onko oikein, että oppilaalle on annettu 6 tuntia jälki-istuntoa luvattomasta poissaolosta, vaikka äiti on edellisenä päivänä puhelimitse ilmoittanut kouluun poissaolosta ja sen syystä. Poika oli äidin mukaan aamulla ollut hyvin levoton ja pelokas. Hän pelkäsi erityisesti koulun rehtoria, joka huutaa hänelle ja muille oppilaille. Äiti oli huolestunut siitä, miten poika jaksaa loppukevään koulussa. Poika on siirtymässä ensi syksynä yläkouluun ja jotenkin tämä kevät pitäisi jaksaa.
- Äiti kysyy, mitä pitäisi tai uskaltaisi tässä tilanteessa tehdä?

Oppilaan velvollisuudet PeL 35 §

- 1) Tulee osallistua opetukseen , jollei hänelle ole erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty vapautusta.
- 2) Suoritettava tehtävänsä tunnollisesti
- 3) Käyttäytyttävä asiallisesti
- 4) On vahingonkorvausvelvollinen

Koulukonfliktit

- 1. Elävä elämä
- 2. Lait
- Ratkaisu: a) ammatillinen, tarkoituksenmukainen, oikeudenmukainen
- b) lainmukainen
- c) oikeudellistaminen: tosiasiat ja lait voidaan yhdistää

Oikeudellistaminen (Sami Mahkonen, Konfliktit koulussa)

- Oikeus mobilisoidaan: tuodaan mukaan konfliktin ratkaisuun
- Kun oikeudellinen riita ratkaistaan, konfliktin muut kuin oikeudelliset ulottuvuudet jäävät ratkaisematta
- (Konfliktinratkaisu ja sovittelu, Kaijus Ervasti ja Anna Nylund)

Järjestyksen ylläpitäminen koulussa

Oppilaan oikeudet

- Perus- ja ihmisoikeudet
- Oikeus hyvän hallinnon mukaiseen kohteluun
- Oikeus maksuttomaan opetukseen
- Oikeus ikäkauden ja edellytysten mukaiseen opetukseen
- Oikeus opetukseen joka edistää tervettä kasvua ja kehitystä
- Oikeus opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen
- Oikeus riittävään lepoon ja virkistykseen
- Oikeus oikeudenmukaiseen arviointiin
- Oikeus kolmiportaiseen tukeen
- Oikeus oppilashuoltoon
- Oikeus kouluateriaan
- Oikeus koulukuljetukseen
- Oikeus turvalliseen ja terveelliseen opiskeluympäristöön

Järjestys ja kurinpito

- Lailliset ojennuskeinot ja kurinpitorangaistukset
- Oikea menettely kurinpitoasiassa
- Hallinnon oikeusturvaperiaatteet: tasapuolisuus, objektiivisuus, tarkoitussidonnaisuus, suhteellisuus, luottamuksensuoja
- Järjestyssäännöt

Lailliset kurinpitokeinot ja järjestyksen ylläpitäminen koulussa

- Oppilaan puhuttelu ja nuhtelu sallittu, vaikkei laissa erikseen mainittu
- Opettajan virkavelvollisuuksiin on oikeuskäytännössä katsottu kuuluvan järjestyksen ylläpitäminen koulussa
 - oppilaan rauhoittaminen voimakeinoilla on sallittu hänen oman ja muiden turvallisuuden takaamiseksi,
 - voimakeinojen käytössä noudatettava suhteellisuusperiaatetta: niiden on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään, oppilaan rauhoittamiseen, nähden
- **Perusopetuslaissa mainitut kurinpitokeinot**
- Kasvatuskeskustelu
- Kotitehtävänsä laiminlyönyt oppilas voidaan määrätä työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suorittamaan tehtäviään
- Häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistaminen
- Opetuksen epääminen jäljellä olevan työpäivän ajaksi
- Jälki-istunto
- Kirjallinen varoitus
- Määräaikainen erottaminen

Nöyryyttävä kurinpito. EOA:n kannanotto(27.8.2012 Dnro 3013/4/11)

- Kantelijan lapsi oli aloittanut yläkoulun 7. luokan. Hänellä on lukivaikeutta ja lieviä neurologisia erityispiirteitä (mm. käytännön tilanteiden hallinta ja tarkkaavaisuus). Siten hän tarvitsee erityistä tukea ja käy ESY-opetuksessa koulua pienluokassa. Tämän pienluokan toinen opettaja oli aloittanut toimissaan vasta kyseisen lukukauden alussa.
- Oppilas oli saapunut kotiin koulusta itkuisena ja selvästi hämmästyneenä. Syynä oli se, että lapsen oma opettaja oli ohjeistanut oppilaan lukemaan itsenäisesti historiaa oppitunnin alussa. Oppilasta oli kuitenkin alkanut lukivaikeuden ja koulun alkuvaiheen jännityksen vuoksi väsyttää. Tämän vuoksi opettaja oli selvittänyt asiaa ja lähettänyt oppilaan erityisluokanopettajan opettamaan pienluokkaan. Oppilas oli mennyt luokkaan. Siellä paikalla olivat olleet erityisluokanopettaja, luokan oppilaat ja kaksi koulunkäyntiavustajaa. Erityisluokanopettaja oli komentanut oppilaan kaikkien läsnäolijoiden nähden seisomaan luokan sivustalle. Hän oli todennut oppilaalle: ”Seisot siinä, ettet vaan nukahda”. Kantelun mukaan hän oli seisottanut oppilasta samassa paikassa kaikkien oppilaiden ja kouluavustajien läsnä ollessa koko oppitunnin aja muun luokan ja henkilökunnan jatkaessa koulutyötään.
- Kantelijan mukaan kokemus oli ollut oppilaalle nöyryyttävä ja aiheuttanut ahdistusta. Erityisluokanopettajan luokkaan lähettäminen on koulussa erityisopetuksessa opettajien välinen käytäntö ja tapa tehdä yhteistyötä

EOA:n kannanotto. (27.8.2012 Dnro 3013/4/11)

- Lähtökohtaisesti en pidä perusopetuslain 36 §:n sallimat kurinpitokeinot huomioon ottaen nykyisin hyväksyttävänä sitä, että oppilasta seisotetaan ja nöyryytetään toisten oppilaiden nähden. Tilanteet voivat tietenkin olla erilaisia, kuten tapauksessa (EOA dnro 4367/2/10), jossa tamperelainen sijaisopettaja oli seisottanut joitakin minuutteja oppilaitaan kovan metelin ja tottelemattomuuden takia ulkona kovassa talvipakkasessa. En pitänyt sitä asianmukaisena kurinpitokeinona.
- Vaikka erityisluokanopettajan luokassa paikalla olleiden kouluavustajien mukaan tilanne ei ollut nöyryyttävä, on se luki- ja muista vaikeuksista kärsivän erityisoppilaan kannalta saattanut olla hyvinkin sitä. Seisottaminen eristettynä omasta luokastaan toisen luokan oppilaiden ja vieraan opettajan edessä voi lapsesta hyvinkin tuntua subjektiivisesti nöyryyttävältä. Lisäksi erityisluokanopettajan rehtorin pyynnöstä tekemä anteeksipyyntö oppilaalle on ollut pikemminkin loukkaava kuin hyvän vuorovaikutuksen ja opetuksen tavoitteiden mukainen.

EOA:n kannanotto (27.8.2012 Dnro 3013/4/11)

- Kuten edeltä havaitaan, voivat koulujen opetukselliset ja kurinpidolliset käytännöt olla ongelmallisia. Tähdennän vielä erikseen, että olen jo aiemmin tutkinut erityisluokanopettajaa henkilökohtaisesti koskeneen kantelun. Tuolloin kantelu koski koulun kurinpitokäytäntöä, jonka mukaan jälki-istunnot järjestettiin koulun juhlapäivänä. Olen päätöksessäni, jonka saatoin ohjaavine käsityksineen tiedoksi opettajalle, todennut, että ”rangaistaessa tai ojennettaessa opiskelijoita tulee, kuten muussakin hallintomenettelyssä **noudattaa yleisiä hallinnon oikeusturvaperiaatteita eli objektiviteettiperiaatetta, yhdenvertaisuusperiaatetta, tarkoitussidonnaisuudenperiaatetta ja suhteellisuusperiaatetta.**
- Käytännössä tämä merkitsee erityisesti, että viranomaisen käyttämien keinojen on oltava oikeassa suhteessa tavoitteisiin nähden ja että niistä on valittava vähiten rajoittava tai oikeuksiin puuttuva toimenpide” (Olli Mäenpää: Hallintolaki ja hyvän hallinnon takeet, sivu 74).

Kasvatuskeskustelu ja jälki-istunto

- **Kasvatuskeskustelu ensisijainen keino puuttua oppilaan häiritsevään ja epäasialliseen käyttäytymiseen**
- Oppilas joka häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä , menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti, voidaan määrätä osallistumaan yhteensä enintään kaksi tuntia kestävään kasvatuskeskusteluun
 - opettaja tai rehtori määrää kasvatuskeskusteluun
 - tavoitteena varhainen puuttuminen häiriökäyttäytymiseen sekä kasvatuksellisten keinojen käyttäminen oppilaan käyttäytymisen parantamiseksi
 - Kirjattava ja ilmoitettava huoltajalle, huoltajalle tulee varata mahdollisuus osallistua, jos harkitaan tarpeelliseksi
- **Jälki-istunnon toteuttamistapa laissa**
 - kirjallisten ja suullisten tehtävien ja harjoitusten teettäminen mahdolliseksi
 - tehtävien ja/tai harjoitusten tulee olla oikeasuhtaisia sekä kasvatusta, opetusta ja kehitystä tukevia ja ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle sopivia
 - tulee järjestää siten, ettei oppilas joudu olemaan pois opetuksesta

Turvallinen opiskeluympäristö

Turvallinen opiskeluympäristö

- Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön
 - Perusopetuslaki, oppilas- ja opiskelijahuoltolaki
- Koulurakennus ja opetusvälineet yms.
- Suunnitelmat, säännöt, ohjeistus, opastus ja tiedotus
- Koulukiusaaminen
 - Suunnitelma kiusaamisen ehkäisemiseksi
 - Toimintamalli kiusaamiseen puuttumiseksi
 - Seuranta

Voimakeinojen käyttäminen koulussa

- *puuttumista* perustuslaissa turvattuun *henkilökohtaiseen koskemattomuuteen* → säädettävä lailla
- **Poistaminen PeL36b §**
 - luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulun tilaisuudesta oppilas joka ei noudata opettajan antamaa määräystä poistua luokkahuoneesta taikka muusta tilasta, jossa opetusta annetaan
 - koulun alueelta oppilas joka ei noudata rehtorin antamaa määräystä opetuksen epäamisestä
- **Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita PeL 36d §**
- *Rehtorilla tai koulun opettajalla* on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa oppilaalta 29 §:n 2 momentissa tarkoitettu kielletty esine tai aine tai sellainen esine tai aine, jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista.
- Jos oppilas vastustaa → *oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina* oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.
 - koskee vain oppilaan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita sekä esineitä tai aineita, joita käytetään oppimisen tai opetuksen häiritsemiseen

Luokasta poistaminen ja vammantuottamus

- Turun hovioikeus tuomitsi ammatillisen oppilaitoksen opiskelijan vammantuottamuksesta sakkoon sekä maksamaan opettajalle vahingonkorvausta siitä, että opiskelija oli käyttäytynyt epäasiallisesti oppitunnilla. Hovioikeus katsoi, että opettajalla oli perusteltu syy poistaa opiskelija opetustilasta välttämättömiä voimakeinoja käyttäen, koska tämä ei ollut noudattanut opettajan antamaa poistumiskehotusta. Poistamistoimenpiteen aikana opiskelija oli riuhtaissut itsensä irti siten, että hänen kynärpäänsä oli osunut opettajan leukaan, minkä seurauksena opettajalle oli syntynyt hammasvaurioita. Hovioikeus katsoi, että opiskelija oli huolimattomuudellaan syyllistynyt vammantuottamukseen.

Voimakeinojen käyttö muissa tilanteissa?

- Yläkoulun oppilas oli riehunut koulun aulassa. Huutamisen kuullut rehtori oli mennyt ottamaan selvää riehunnan ja metelin syistä. Tavattuaan oppilaan aulassa rehtori halusi selvittää hänen kanssaan käyttäytymisen syitä aulan viereisessä huoneessa. Oppilaan yrittäessä paeta rehtori oli ottanut häntä kiinni takinkauluksesta. Oppilas riehui otteessa, mutta hänet saatiin ohjattua sivuhuoneeseen. Puhuttelun jälkeen hän sai mennä jatkamaan tuntiaan. Oppilas meni koulun jälkeen lääkärin vastaanotolle ja väitti rehtorin kuristaneen häntä kurkusta ja aiheuttaen hänelle kurkkuun nirhauman. Oppilas teki rikosilmoituksen poliisille.
- Syyttäjä teki syyttämättäjättämispäätöksen seuraavin perustein: Pahoinpitely edellyttää tahallisuutta. Rehtorilla ei sinänsä olisi ollut lain suomaa oikeutta voimakeinoin estää oppilaan poistumista. Kuitenkin rehtorin puuttuminen oppilaan ruumiilliseen koskemattomuuteen oli ollut erittäin lievää. Nirhauma oli syyttäjän mielestä syntynyt siitä, että oppilas oli riuhtonut rehtorin pitäessä kiinni. Vamma oli syntynyt vähäisestä tuottamuksesta, ei tahallisesti. Lisäksi kipu ja vamma olivat erittäin vähäisiä, joten pahoinpitelyä oli pidettävä vähäisenä. Toisaalta rehtorin toimenpiteet asian selvittämiseksi kuuluivat hänen virkavelvollisuuksiinsa kuten myös oppilaan ohjaaminen käyttäytymään asiallisesti ja käyttämään asiallista kieltä. Yleinen etu ei myöskään edellyttänyt rehtorin syyttämistä.
- Teon vähäisyyden johdosta syyttäjä ei syyttänyt rehtoria myöskään virkavelvollisuuksien rikkomisesta.

Voimakeinojen käyttö oppilaan rauhoittamisessa, LSAVI/344/06.06.00/2015

Oikeuskäytännössä ja aluehallintoviraston laillisuusvalvonnassa on katsottu, että opettajan virkatehtäviin kuuluu järjestyksen ylläpitäminen koulussa. Tässä tarkoituksessa rehtorilla ja opettajalla on katsottu olevan oikeus oppilaan rauhoittamiseen voimakeinoin. Lausuntopyynnössänne kuvattua ”sylihoitoa” voidaan pitää tällaisena oppilaan rauhoittamisena, joka on sallittu oppilaan itsensä ja muiden oppilaiden turvallisuuden takaamiseksi ja järjestyksen ylläpitämiseksi. Rauhoittamisessa tulee kuitenkin *suhteellisuusperiaatteen* mukaisesti käyttää *vain sellaisia voimakeinoja, jotka ovat oppilaan ikä, tilanteen uhkaavuus, vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen perusteltuja.*

•Lausuntopyynnössänne kuvattua ”nakkihoitoa” aluehallintovirasto ei pidä perusopetuslain mukaisena rauhoittamiskeinona. Siinä puututaan oppilaan perustuslaissa turvattuun *henkilökohtaiseen koskemattomuuteen tavalla, jota ei voida pitää voimakeinojen käytössä noudatettavan suhteellisuusperiaatteen mukaisena.* Se on aluehallintoviraston käsityksen mukaan myös oppilasta nöyryyttävä keino ylläpitää järjestystä koulussa. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on mm. ratkaisussaan 27.8.2012 Dnro 3013 katsonut, että *peruskoulun oppilaan kurinpidossa ei voitu käyttää nöyryyttävää seisottamista.* YK:n lapsenoikeuksien yleissopimuksen 28 artiklan 2. kohdan mukaan sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin taatakseen, että kurinpito kouluissa tapahtuu tavalla, joka on lapsen ihmisarvon mukaista ja sopusoinnussa tämän yleissopimuksen kanssa. *Aluehallintoviraston käsityksen mukaan oppilaan kääriminen maton sisälle ei ole hänen ihmisarvonsa mukaista eikä sopusoinnussa lastenoikeuksien yleissopimuksen kanssa.*

Kahnaus rehtorin työhuoneessa

- Syytteiden mukaan rehtori oli virkaansa toimittaessaan tehnyt koulun oppilaalle omassa työhuoneessaan ruumiillista väkivaltaa tarttumalla hänen oikeasta kädestään kiinni ja vääntämällä sen hänen selkensä taakse ja samalla rikkonut virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa. KO hylkäsi syytteet lievästä pahoinpitelystä ja virkavelvollisuuden rikkomisesta näyttämättöminä. HO ei myöntänyt jatkokäsittelylupaa. *(Vailla lainvoimaa 11.9.2014)*
- X oli kertonut, että hän oli yrittänyt lähteä pois rehtorin huoneesta. Apulaisrehtori oli estänyt poistumisen tarttumalla kiinni. X kertoi, että hän oli jossain vaiheessa uudestaan yrittänyt lähteä pois. Tällöin rehtori oli ottanut kiinni X:n oikean käden ranteesta ja laittanut X:n oikean käden selän taakse ja vienyt X:n seinälle. Rehtori oli kertonut, että X:n käytös oli epävakaa eikä häntä voinut päästää lähtemään. Kädestä kiinnipitämisen tarkoitus oli estää, ettei X päässyt lähtemään huoneesta. Oman käsityksensä mukaan rehtori ei pitänyt kiinni tilanteesta enempää kun tilanne vaati. Rehtori kertoi sanoneensa puhelimesta T1:lle, että hän oli joutunut ottamaan kiinni X:stä ja että siitä voi aiheutua joitakin vammoja. Todistajana kuultu apulaisrehtori oli kertonut, että rehtorin huoneessa ollut X ei käyttäytynyt tavallisesti. X oli säntäillyt huoneesta ulos ja hänen käytöksensä oli muutoinkin epävakaa. Apulaisrehtori ei ollut nähnyt, että rehtori oli pitänyt kiinni X:ää tai että rehtori oli vääntänyt X:n kättä.
- Perusopetuslain 35 §:n mukaan oppilaan on käyttäydyttävä asiallisesti. *Asiallista käyttäytymistä koskevasta velvollisuudesta on johdettavissa se, että oppilaan on oltava rehtorin huoneessa lähtökohtaisesti niin kauan, kun rehtori katsoo asioiden selvittelyn sitä vaativan.* KO totesi, että tapahtumankulku sellaisenaan ilmensi sitä, että rehtori oli kiinnipitämisellään pyrkinyt estämään X:n lähtemistä. Tällaisessa tilanteessa kiinnipitämistä ei voitu pitää väkivaltana. Syyte lievästä pahoinpitelystä ja virkavelvollisuuden rikkomisesta oli siis jäänyt näyttämättä toteen. Selvyiden vuoksi KO vielä totesi, että virkavelvollisuuden rikkomista koskevan syytteen pohjalta asiassa ei ollut arvioitavana se, oliko rehtorilla ollut asianmukaiset ja riittävät perusteet pitää X rehtorin huoneessa

Vahingonkorvausvelvollisuus

Vahinkojen aiheuttaminen

- Oppilaan velvollisuudesta korvata aiheuttamansa vahinko säädetään vahingonkorvauslaissa Vahingoista tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai tämän muulle lailliselle edustajalle.
- ➔ Jos tekijä on varmuudella tiedossa ja yksilöitävissä, koulun opettaja tai rehtori voi kasvatuksellisista syistä määrätä oppilaan puhdistamaan tai uudelleen järjestämään oppilaan tahallaan tai huolimattomuuttaan likaaman tai epäjärjestykseen saattaman koulun omaisuuden tai tilan.
- valvotusti eikä saa muodostua oppilaan ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle vaaralliseksi tai raskaaksi eikä sen suorittaminen saa kestää enempää kuin kaksi tuntia.
- Ei voi tehtävän suorittamisen vuoksi jäädä pois opetuksesta.
- Mikäli tehtävä suoritetaan oppilaan työpäivän ulkopuolella, siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.
- Tulee ottaa huomioon päätettäessä tämän lain mukaisista kurinpidollisista toimenpiteistä

Vahingonkorvaus

- **Vahingon aiheuttaja on korvausvastuussa, myös alaikäinen**
- **Syy-yhteys** oikeudenvastaisen, vahinkoa aiheuttaneen **teon ja vahingon välillä**
- Todistustaakka vahinkoa kärsineellä
- Tahallisuus tai tuottamuksellisuus
- Ennalta-arvattavuus
- Tuottamuksen asteet:
 - törkeä tuottamus, tuottamus, lievä tuottamus
- Korvausvelvollisuutta poistavat tai vähentävät seikat: myötävaikutus, sovittelu, ikä, mielisairaus, työsuhde
- Työ-/virkasuhteessa työnantajalla isännänvastuu

Opettajan valvonta- ja opastusvastuu

- Osa vahingonkorvausoikeudellista vastuuta
- Lainsäädännössä ei juurikaan säännöksiä valvonnasta
- Määriteltävä *ohje- ja johtosäännöissä sekä työjärjestyksissä ja järjestyssäännöissä*
➔ ellei näissä määritelty, onko henkilöstöllä toiminnan luonteesta johtuva valvontavelvollisuus ➔ kyllä
- Miten laaja valvontavastuu on?
 - Lähtökohtaisesti: kouluaikana ja koulun alueella
 - Opintoretkillä, leirikouluissa ym tilanteissa valvontavastuu myös koulun alueen ulkopuolella
 - Oppilaiden ikäkausi ja henkilökohtaiset edellytykset tulee ottaa huomioon
- Ks. lisää: Liusvaara - Suopohja, Oikeudellinen vastuu opetustoimessa ja Poutala, Opettajan valta ja vastuu

Oppilas ei noudattanut opettajan ohjeita - hovioikeus vapautti rehtorin ja teknisen työn opettajan työturvallisuusrikossyytteistä

- Helsingin HO hylkäsi rehtoria ja teknisen työn opettajaa vastaan nostetun syytteen työturvallisuusrikoksesta. Rehtorin katsottiin kuitenkin syyllistyneen työsuojelurikkomukseen, kun tämä ei ollut ilmoittanut tapaturmaa työsuojeluviranomaiselle. Käsiteltävänä oli oppilaalle teknisen työn tunnilla pyörösaahalla sattunut tapaturma, jonka epäiltiin aiheutuneen osittain opettajan puutteellisesta valvonnasta ja ohjeistuksesta. Hovioikeus katsoi 27.2.2015 antamassaan tuomiossa, että kyseisen koulun tilat ja laitteet olivat olleet työturvallisuussäännösten mukaiset. Oikeus katsoi myös, että oppilaita oli ohjeistettu riittävästi turvallisista työtavoista ja kielletty käyttämästä vaarallisia koneita ilman opettajan valvontaa. Oikeuden mielestä sitä, että oppilas oli toiminut vastoin opettajan ohjeistusta, voitiin pitää ennalta arvaamattomana, ja näin ollen työturvallisuusrikossyyte tuli hylätä.

Rehtorin syyksi luettiin työsuojelurikkomus, koska tämä on laiminlyönyt velvollisuutensa ilmoittaa tapaturmasta työsuojeluviranomaiselle. Käräjäoikeus oli aiemmin jättänyt rehtorin rangaistukseen tuomitsematta, mutta hovioikeus piti ilmoitusvelvollisuutta siinä määrin merkityksellisenä työturvallisuuslainsäädännön kannalta, että se tuomitsi rikkomuksesta 10 päiväsakon sakkorangaistuksen. Työsuojelulakimies **Aki Eriksson** muistuttaa, että työsuojelun valvontalain mukaan työnantaja on velvollinen viipymättä ilmoittamaan työsuojeluviranomaiselle kuoleman tai vaikean vamman aiheuttaneesta työtapaturmasta. Vamman vakavuutta saattaa olla vaikea arvioida itse tapaturmahetkellä. Siksi ilmoitus on syytä tehdä aina, jos on mahdollista, että tapaturmasta saattaa jäädä pysyvä haitta tai vamma, Eriksson ohjeistaa. Tapaturmailmoitus käynnistää työsuojeluviranomaisen tapaturmatutkinnan, jonka perusteella saadaan tärkeää tietoa tapaturman syistä ja keinoista parantaa työturvallisuutta.

27.1.2016 Sakot ja vahingonkorvauksia oppilaalle sattuneesta käsivammasta

- Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus tuomitsi tiistaina 26. tammikuuta ammatti-instituutin palveluksessa olevan puutyön opettajan 10 päiväsakon sakkorangaistukseen työturvallisuusrikoksesta, vammantuottamuksesta ja tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta. Loukkaantuneelle opiskelijalle tuomittiin korvauksina kaikkiaan yli 25 000 euroa. (*Vailla lainvoimaa 27.1.2016*) Käsiteltävänä oli ammatti-instituutin opiskelijalle marraskuussa 2013 tapahtunut käsitapaturma. Puutarhalinjan opiskelija oli ns. vaihtoviikolla perehtymässä puutyölinjalle. Vaihtoviikon neljäntenä päivänä hän oli mennyt itsenäisesti oikohöylälle ohentamaan työstämäänsä liimapuukappaletta. Hän ei osannut säätää tai oli jättänyt säätämättä terän säädön, jonka seurauksena terä leikkasi kerralla 4 mm.
- Opiskelija ei ollut käyttänyt terän suojusta leikattavan kappaleen päällä. Hänen höyläämänsä puukappale oli hieman kaareva ja hän syötti sitä koneeseen puun syihin nähden poikkisuuntaan. Opiskelija ei käyttänyt työssä apuvälineenä ns. työntökapulaa. Opiskelijan työntäessä liimalevyä höylän tasoa pitkin pyörivän terän ylitse puukappale pysähtyi terän takapuolisen tason reunaan. Hän yritti saada höyläystä jatkumaan muuttaen otettaan kappaleesta. Tällöin hänen oikea kätensä osui terään ja kolme sormeaa vahingoittui. Työsuojeluviranomainen katsoi, ettei työpaikalla ollut noudatettu työturvallisuusmääräyksiä työntekijälle annettavan opetuksen ja ohjauksen osalta. Käräjäoikeus totesi, että [työturvallisuuslain](#) mukaan työnantaja on velvollinen jatkuvasti tarkkailemaan työtapojen turvallisuutta, perehdytettävä työntekijä turvallisiin työtapoihin ja työvälineitä on käytettävä asianmukaisesti eikä niiden käyttö saa aiheuttaa haittaa vai vaaraa niillä työskenteleville. **Vastaaja oli huolimattomuudesta laiminlyönyt perehdyttää oppilaita riittävästi oikohöylän turvalliseen työtapaan sallimalla oikohöylän käyttämisen ilman yläsuoja.** Loukkaantuneelle opiskelijalle tuomittiin korvauksina kivusta ja särystä sekä tilapäisestä haitasta, opintojen viivästymisen ja työansion myöhentymisen johdosta aiheutuneesta ansionmenetyksestä sekä oikeudenkäyntikuluista

Vaativan erityisen tuen
oppilaat

Vaativa erityinen tuki

- Helsingin ja Jyväskylän yliopistojen yhteinen tutkimus- ja kehittämishanke VETURI:

Vaativaa ja moniammatillista erityistä tukea oppimiseensa ja kuntoutumiseensa tarvitsevat lapset ja nuoret, joilla on

- Vakavia psyykkisiä pulmia
- Moni- tai vaikeavammaisuutta
- Kehitysvammaisuutta tai
- Autismin kirjoa

Kuvio 1. Esi- ja perusopetuksen oppilasmäärät syksyllä 2016 (Tilastokeskus 2017). Luvut sisältävät vain koulun yhteydessä järjestettävän esiopetuksen. Vaativan erityisen tuen oppilasmäärä pohjautuu kehittämisryhmän arvioon. Kuvan tekninen toteutus Petra Heikkinen. (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:34)

Käytöshäiriöt - ”Vakavia psyykkisiä pulmia” (Käypähoitosuositus)

- Monimuotoisia häiriöitä, joiden pääoireena on pitkäkestoinen (6 kuukautta tai enemmän) *ikätasosta poikkeava uhmakas, aggressiivinen tai epäsosiaalinen käytös (esim. varastaminen, toistuva valehtelu, omaisuuden tuhoaminen, ihmisiin tai eläimiin kohdistuva julmuus)*, joka aiheuttaa ongelmia sosiaalisissa suhteissa ja suoriutumisessa.
- Esiintyy noin 5 %:lla lapsista ja nuorista.
- Voidaan ehkäistä edistämällä lapsen tunne-, vuorovaikutus- ja ongelmanratkaisutaitoja ja poistamalla tai lievittämällä käytöshäiriölle altistavia tekijöitä.
- Yleinen syy ohjautumisessa mielenterveyspalveluihin.
- Liittyy usein kehityksellisiä ongelmia (oppimishäiriöt, puheen ja kielen kehityshäiriöt), oheissairastavuutta (esim. ADHD, mieliala- ja päihdehäiriöt) ja psykososiaalista kuormitusta.

Käytöshäiriöiden hoitomuodot (Käypähoitosuositus)

- Psykososiaaliset hoitomuodot ovat ensisijaisia.
- Lapsilla strukturoitu vanhemmuustaito-ohjaus
 - tuetaan lapsen ja vanhemman myönteistä suhdetta ja vahvistetaan positiivista käytöstä.
- Nuorille tuloksellisinta on heille, heidän vanhemmilleen ja heidän verkostoilleen suunnatut monimotoiset psykososiaaliset interventiot.
- Lääkehoitoa lapsilla harkitaan vain, jos asianmukaiset psykososiaaliset hoitomuodot tai oheissairauksien hoito tai edellä mainittujen hoitojen yhdistäminen ei ole riittävää vaikeiden käytösoireiden hallitsemiseksi. Vaikeissa tapauksissa lääkehoito saattaa edistää osana muuta hoitoa aggressiivisen ja impulsiivisen käyttäytymisen hallintaa nuorilla sekä nuoren kykyä hyötyä psykososiaalisesta hoidosta.
- Sairaalahoidolla ei merkittävää vaikutusta

Käytöshäiriöiden syntyä ehkäisevät interventiot (Käypähoitosuositus)

- Universaalit: koko väestölle suunnatut
- Selektiiviset: suurentuneessa käytöshäiriön riskissä oleville suunnatut
- Indisoidut: käytöshäiriöillä oireileville, muttei diagnostista rajaa ylittävästi, suunnatut

Universaali ja selektiivinen ehkäisy varhaiskasvatuksessa ja koulussa (Käypähoitosuositus)

- Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sekä ongelmanratkaisutaitojen opettaminen koko ryhmälle osana varhaiskasvatusta vähentää lasten käytösongelmia
- Myös kouluissa koko ryhmälle (universaalisti) annettava hyvin kohdennettu ja huolellisesti toteutettu tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen vähentää lasten ja nuorten käytösongelmia
- Suurentuneessa käytöshäiriön riskissä oleville alle 11-vuotiaille lapsille suunnatut, kouluissa tai varhaiskasvatuksessa toteutettavat tunne- ja vuorovaikutustaitojen oppimisen ohjelmat ilmeisesti vähentävät lasten epäsosiaalista käytöstä

Koulunkäyntikyvyn arvioinnin elementit. (Mukaillen Puustjärvi, A. 2016). (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:34)

Lapsen vointi: mitä on oireen/käyttäytymisen taustalla?	Koulun ja ryhmän tilanne	Muiden tahojen järjestämä tuki
– oppimiskyky – yhteistyökyky, ryhmätaidot – motivaatio – psyykkinen ja fyysinen terveydentila – oireita lievittävät ja provosoivat tekijät ja tilanteet – kotitilanne – koettu stressi (kiusaaminen, ympäristön aiheuttama kuormittuminen) - toiminnanohjauksen taidot	ryhmän kokonaistilanne –onko kyse yksilön vai ryhmän ongelmasta? - tukitoimet ja niiden teho ja riittävyys -lapsen ja ryhmän turvallisuus - koulun toimintakulttuuri: asenteet, opettajan pedagoginen osaaminen ja tilanteeseen sopivien toimintamallien hallinta opettajan näkökulma ja jaksaminen	-fyysisen tai psyykkisen sairauden hoito ja sen toteutuminen -lastensuojelun tukimuodot

Vaativan erityisen tuen lapset koulussa

Vaativan erityisen tuen oppilaiden koulunkäynnin järjestäminen

Erityiset opetusjärjestelyt PerusopL18 §

- Oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin tässä laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:
- 1) oppilaalla/opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan perusopetuksen/lukion oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;
- 2) perusopetuksen/lukion oppimäärän suorittaminen olisi *oppilaalle/opiskelijalle olosuhteet* ja aikaisemmat opinnot *huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta*; tai
- 3) *se on perusteltua oppilaan **terveydentilaan liittyvistä syistä**.*
- Perusopetus: *Jos oppilaan huoltaja ei ole tehnyt esitystä* opiskelun järjestämisestä 1 momentissa tarkoitetulla tai sen nojalla säädetyllä tavalla, on huoltajalle varattava *tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä*. Muille kuin oppivelvollisille järjestettävässä opetuksessa on vastaavasti varattava oppilaalle tilaisuus tulla kuulluksi.

Opetuksesta vapauttaminen – OPS:n perusteet

- **Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta**
- Tulee olla erityisen painavat syyt, perustuu jokaisen oppilaan kohdalla yksilölliseen harkintaan
- Tehdään hallintopäätös perusopetuslain 18 §:n perusteella
- Jos oppilaalla erityisen tuen päätös, vapauttamisesta päätetään erityisen tuen päätöksessä
- Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetuksesta vapauttamisesta säädetty erityissäännöksissä
- Oppilaalle joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu oppiaineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa
- Yhteistyössä huoltajien kanssa, tulee selostaa vaikutukset jatko-opintoihin
- Valtioneuvoston asetus (422/2012) 9 § 2 mom
- Perusopetusasetus 5 § 1 mom

Tuuve – Tuettua verkko-opetusta erityistilanteissa

- hankkeen tavoitteena on luoda alueellisesti ja kansallisesti palveleva sulautuvan oppimisen *pedagoginen malli sellaisille perusopetusikäisille oppilaille, joiden opiskelu lähikoulussa ei onnistu. Sulautuvassa opetuksessa yhdistetään joustavasti verkko- ja lähiopetuksen oppimisympäristöjä. Hankkeen yhteistyöryhmän muodostavat Lappeenrannan kaupunki, Maskun kunta, Vantaan kaupunki, Nurmijärven kunta, Sylva ry sekä Turun kaupungin TOP-keskus. Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri Mikaelin koordinoima hanke toteutetaan ajalla 1.1.2017–31.12.2019.*
- Tuuvessa kehitettäviä digitaalisesti tuettuja oppimispolkuja voidaan hyödyntää tilapäisesti tehostettuna tai erityisenä tukitoimena silloin, kun oppilasta ei pystytä palvelemaan lähikoulun muilla keinoilla. Tällaisia tilanteita syntyy esimerkiksi silloin, kun oppilaan fyysinen terveys ei mahdollista koulussa opiskelua (esim. syöpään sairastuneet, moniaineallergiset ja leikkauksista toipuvat oppilaat) ja/tai oppilaan psyykkiset ongelmat (mm. ahdistus, masennus ja sosiaalisten tilanteiden pelko) vaikeuttavat koulun käyntiä. Tuuve-hankkeen tarkoituksena*

Tuuve – Tuettua verkko-opetusta erityistilanteissa

- Verkko- tai etäopiskelumahdollisuuksia tarvitsevalle oppilaalle räätälöidään hänen tarpeisiinsa soveltuva opiskelukokonaisuus yhdessä oppilaan, huoltajien, lähikoulun ja muun tukiverkoston kanssa.
- Opinnot ja sovittu työnjako kirjataan oppilaan henkilökohtaiseen oppimissuunnitelmaan opiskelun alkaessa järjestettävässä tapaamisessa. Tällöin mietitään myös, miten verkko- ja lähiopetusta voidaan yhdistää juuri kyseisen oppilaan kohdalla niin, että oppimisen ja kuntoutumisen mahdollisuudet olisivat mahdollisimman hyvät.

Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetus 4a §

- Opetusta, jolla **on oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä** sekä oppilaan **hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite**.
- **Ensisijaisesti oppilaan koulussa tai esiopetuksen järjestämispaikassa.**
- **Sairaalan sijaintikunta on kuitenkin velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta** siinä määrin kuin se hänen terveytensä huomioon ottaen on mahdollista.
- **Hoidosta vastaavan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle erikoissairaanhoidossa olevalle** oppivelvolliselle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole tämän tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta **oppilaan edun mukaista**.
- Myös kunnat, joissa sijaitsee erikoissairaanhoidolaissa tarkoitettu **erikoissairaanhoidon muu toimintayksikkö**, voivat järjestää opetusta erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle

Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetus 4a §

- **Sopimus:**
 - Hoidosta vastaavan sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunta ja oppilaan opetuksen järjestäjä sekä oppilaan kotikunta sopivat yhdessä opetuksen järjestämisestä oppilaalle
 - Kuultuaan ensin oppilasta, huoltajaa, opetuksen järjestäjää sekä oppilashuollosta vastaavia henkilöitä.
- **Päätös:**
 - mikäli sopimukseen ei päästä, päätöksen tekee hoidosta vastaavan sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunta.
- **Siirtymisen kannalta välttämätön tuki :**
 - opetuksen järjestäjän tulee hoidosta vastaavan sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunnan kanssa moniammatillisessa yhteistyössä sopia ja järjestää siirtymisen kannalta välttämätön tuki opetuksen järjestämiseksi
- **Mikäli oppilaan opetuksen järjestäjä on muu kuin oppilaan hoidon aikainen kotikunta, myös oppilaan kotikuntaa tulee kuulla.**
 - Oppilaan tulee voida palata siihen opetukseen, johon oppilas osallistui ennen siirtymistään 1 momentissa säädettyyn opetukseen.
- Oppilas on oikeutettu ilmaiseen kuljetukseen tai riittävään avustukseen osallistuessaan tämän pykälän mukaiseen opetukseen

KIITOS!

Yhteystiedot:

esko.lukkarinen@avi.fi